

Saara Kanto
Kaupungin kanslia
Helsingin kaupunki
kirjaamo@hel.fi
saara.kanto@hel.fi

LAUSUNTO HIILINEUTRAALI HELSINKI 2035 -TOIMENPIDEOHJELMASTA (PÄÄSTÖVÄHENNYSTYÖRYHMÄN ESITYS 28.2.2018)

HEL 2018- 003594

Helsingin kaupungin kaupunkistrategian 2017 –2021 tavoitteena on hiilineutraali Helsinki vuoteen 2035 mennessä. Hiilineutraalisuudella tarkoitetaan, että Helsingin maantieteelliseltä alueelta ei aiheudu ilmakehää lämmittäviä päästöjä. Käytännössä tämä tarkoittaa 80 prosentin päästövähennystä vuoden 1990 tasosta ja jäljelle jäävän 20 prosentin kompensointia vähentämällä päästöjä muualla kuin Helsingissä.

Helsingin päästöjen on arvioitu vähenevän jo päätettyjen toimenpiteiden avulla (Business as usual -skenaario) 52 prosentilla vuoteen 2035 mennessä. Näin ollen tarvitaan 28 prosenttiyksikön verran lisätoimenpiteitä hiilineutraalisuuden eli 80 % -päästövähennystavoitteen saavuttamiseksi. Hiilineutraali Helsinki 2035 toimenpideohjelmissa esitetään ne toimenpiteet, joiden avulla Helsingin ilmastotavoitteet voidaan saavuttaa. Toimenpiteet on jaettu seuraaviin teemoihin:

- Liikenne
- Rakentaminen ja rakennusten käyttö
- Kuluttaminen, hankinnat, jakamis- ja kiertotalous
- Smart & Clean -kasvu
- Helenin kehitysohjelma
- Hiilinielut ja päästöjen kompensointi
- Viestintä ja osallistaminen
- Ilmastotyön koordinointi, seuranta ja arviointi

Helsingin kaupunginkanslia on esittänyt Helsingin Satama Oy:lle pyynnön toimittaa lausunnon toimenpideohjelmasta 20.4.2018 mennessä. Helsingin Satama Oy pyysi ja sai lisääaikaa lausunnon toimittamiseksi 27.4.2018 saakka.

Helsingin Satama Oy esittää lausuntonaan seuraavaa:

Helsingin Satama on Suomen johtava ulkomaankaupan yleissatama ja yksi Suomen kolmesta TEN-T -verkon ydinsatamasta. Helsingin Sataman osuus Suomen tavaraliikenteen kokonaisarvosta on noin puolet. Helsingin Satama palvelee pääkaupunkiseudun ja koko maan elinkeinoelämää, ja sillä on huomattavat positiiviset vaikutukset talouteen ja työllisyyteen. Helsingin satamien kautta kulkevalla henkilöliikenteellä on mittava merkitys mm. osana työperäistä matkustamista. Helsingin

Satama kasvoi Euroopan viikkaimmaksi matkustajasatamaksi vuonna 2017 ja vaurtuu sekä ulkomaankaupan että matkustajaliikenteen kasvavuon myös tulevaisuudessa.

Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelma on pääosin hyvin laadittu ja toimenpiteet kuvattu selkeästi. Helsingin Satama Oy pitää päästövähennystavoitteita tärkeinä ja pyrkii omalta osaltaan edistämään mm. Helsingin sataman kautta kulkevan liikenteen vähäpäästöisyyttä.

Helsingin Satama Oy kuitenkin muistuttaa, että päästövähennystavoitteiden ei pidä suoraan tai välillisesti rajoittaa Helsingin satamien kautta kulkevaa liikennettä tai heikentää satamien liikenteellistä saavutettavuutta. Helsingin Satama Oy toimii kilpailuilla markkinoilla markkinaehtoisesti. Helsingin kaupungin Konserniohjeen (17.5.2017) mukaisesti "Kaupungin omistajuus ei saa aiheuttaa kilpailuetua eikä -haittaa markkinaehtoisesti toimiville yhteisöille".

Toimenpideohjelmassa esitetty tavoite 24 koskee sataman päästöjen vähentämiseksi laadittavaa "Hiilineutraali Satama 2035" -päästövähennysohjelmaa. Helsingin Satama Oy pitää sataman oman päästövähennysohjelman laatimista ja siihen ehdotettuja toimenpiteitä hyvänä. Sataman päästövähennysohjelmalle ehdotettu nimi on kuitenkin harhaanjohtava, sillä hiilineutraalius eli nollapäästötavoite vuoteen 2035 mennessä on satama-alueilla epärealistinen muutoin kuin Helsingin Satama Oy:n oman toiminnan päästöjen osalta. Myös Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelman kuvassa 10 esitetty sataman -30 % päästövähennystavoite vuoteen 2035 mennessä on epärealistinen johtuen mm. seuraavista seikoista:

- 1) Helsingin satamien alueella syntyvät päästöt ovat yli 90 prosenttisesti muita kuin Helsingin Satama Oy:n toiminnasta aiheutuvia päästöjä, jolloin myös sataman vaikutusmahdollisuus niihin on rajallinen. Satama-alueen suurimman päästölähteen muodostavat satama-alueella liikkeessä olevien alusten päästöjen päästöt.
- 2) Alusten päästörajoituksia säätelee kansainvälinen IMO-järjestö (International Maritime Organization). IMO:n määräykset viedään käytäntöön joko osana EU:n tai kansallista lainsäädäntöä. IMO:n meriympäristön suojelukomitea (MEPC) asetti 13.4.2018 ensimmäisen sitovan tavoitteen kansainvälisen meriliikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi. Tavoitteena on vähentää kasvihuonekaasupäästöjä 50 % vuoteen 2050 mennessä vuoden 2008 tasosta. Tavoitteeseen pääsemiseksi tarvittavien toimenpiteiden jalkautus tulee viemään aikaa mm. tavoitteen globaalin luonteen vuoksi ja todennäköisesti painottumaan tavoitekauden loppupuolelle. Näin ollen alusliikenteen kansainvälisillä päästörajoituksilla ei todennäköisesti saavuteta Helsingin Sataman alusliikenteen osalta 30 % kokonaispäästövähennystä vuoteen 2035 mennessä etenkin kun huomioidaan liikennemäärien kasvu ja aluskannan hidastuminen. Helsingin Satama huomauttaa myös, että yksittäinen satama ei voi omaa kilpailuasemaansa heikentämättä säädellä satamaan saapuvien alusten kasvihuonekaasupäästötasoja IMO:n asettamia tasojätkemmäksi.

Helsingin Satama Oy katsoo, että satamatoiminnan osalta on olennaista seurata kuljetussuoritteeseen, esimerkiksi sataman kautta kulkeviin henkilö- tai tonnikilometreihin, suhteutettujen päästöjen kehittymistä.

Helsingin Satama Oy toteaa, että Hiilineutraali Helsinki 2035 -ohjelmassa esitetty toimenpide 25 ”Sujuvoitetaan Länsisataman liikennettä sataman ja Länsiväylän välillä” on ehdottoman tärkeä tavoite. Kaupungin liikennejärjestelmää tulisi kehittää kaupunkistrategian mukaisesti siten, että liikenne on sujuvaa kaikkien liikennemuotojen kannalta. Länsisataman ja Helsingin keskustan muiden satamien liikenteen toimivuus ja sujuvuus vaikuttavat osaltaan myös päästöjen määrään turhien pysähdysten ja odotusaikojen vähentyessä.

Toimenpideohjelman kohdassa 4.1.3. ”Täydentyvä kaupunkirakenne” esitetään autoliikenteen suorituksen vähentämiseen tähtäviä maankäytön suunnittelun toimenpiteitä. Helsingin Satama Oy painottaa, että em. toimenpiteissä tulee huomioida myös Helsingin satamien riittävän toiminnallisen tilan ja sujuvien liikenneyhteyksien turvaaminen. Nykyinen keskustan satamien toimintamalli, jossa tavaraliikenne ja matkustajaliikenne on yhdistetty, on kustannus- ja energiatehokas ratkaisu sekä vähentää päästöjä verrattuna malliin, jossa tavaraliikenne on kokonaan eriytetty ja vaatisi omat kuljetusketjunsä. Helsingin satamat ovat liikenteen solmukohtia, ja esim. keskustan satamiin on sujuvat joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn yhteydet. Ehdotetut ja sujuvat matkaketjut sekä selkeä ja monipuolinen joukkoliikenteen palvelujärjestelmä edistävät joukkoliikenteen käyttöä.

Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelman kohdassa 6 on käsitelty Helsingin 80 % päästövähennyksen jälkeen jäljelle jäävän 20 % päästövähennyksen saavuttamista kasvihuonekaasupäästöjen kompensatiolla. Helsingin Satama Oy ehdottaa, että kompensatiot sallitaan osaksi päästövähennysten keinovalikoimaa tilanteissa, joissa toimijoiden omat vaikutusmahdollisuudet tavoitteiden toteutumiseen ovat vähäiset. Esimerkiksi mikäli IMO:n tavoite merenkulun kasvihuonekaasupäästöjen puolittamisesta vuoteen 2050 mennessä ei riitä saavuttamaan Helsingin Sataman alusliikenteen päästöjen osalta -30 % vuoteen 2035 mennessä, voitaisiin kompensatiota käyttää lisätoimenpiteenä Hiilineutraali Satama 2035 -päästövähennysohjelmassa.

Ville Haapasaari
toimitusjohtaja
Helsingin Satama Oy